

Z Miklavževim snegom gremo v zimo

Razmeroma suha jesen je minila brez snega — Nekaj pravil za presojanje letošnje zime

Ljubljana, 6. decembra

Na Miklavževu, ko se je deca že navsezgodaj razveselila darov bradatega dobotnika, je letos prišel prvi sneg v dolino. Že v ponedeljek zvečer, ko se je v svetlem popoldnevu po dolgem času nasmešnilo sonce nad Ljubljano, je legla na večer znova megla in zdaj pa zdaj so mrzle severne sape potegnile po ulicah. Davi je zgodaj odstopila megla od tal in obvisela še zmerom nizko nad obzorjem. Sredi popoldneva je postal barometer nemiren, jelo se je temniti. Nad meglo so se srečavale tople in mrzle zračne struje, pooblašeno nebo je pritegnilo še meglo nase. Nekaj pred poldnem so presenetile meščane prve snežinke letošnje zime, beli kristali so naletavali zmerom pogostejše in v pravem meteu je mokra snežna belina otvorila letošnjo zimo.

Treba je poudariti, da nas je letošnji prvi sneg po dolgem času spet normalno uvedel v zimo. September, oktober in november so zaključili jesen, meteorološka zima je nastopila že s prvim dnem decembra. Pred dnevi je močno snežilo po naših planinah, čuli smo o mogočih snežnih viharjih v Severni Ameriki; po Bosni je tudi že v doline legel sneg. Kakor le redkokdaj se je letos primerilo, da so naši kraji ostali vsi jesen brez snega. Tako je n. pr. 1. 1933 snežilo po nižinah že v oktobru, 12. novembra je tedaj huda zima vrgla celo po severni Italiji pol metra snega. Jeseni 1934. je prvi sneg pobilil Slovenijo v noči 16-17. oktobra. 1. 1935 je prvi snežilo v Ljubljani 26. oktobra. Prvi jesenski sneg je dne 8. in 11. oktobra 1936 povzročil pravo katastrofo po Sloveniji, dva meseca kasneje je bela snežna odeja dokončno vleknila našo zemljo. Lani je sneg prvič pobilil naše kraje 12. in 18. novembra, mesec kasneje je snežni metej nasul po Sloveniji debelo kristalno odejo.

V deževnih jesenskih dneh so se tudi letos vselej pobile naše planine do sredine podnožja, nižje doli snežnik ni bilo. Letošnja jesen je prinesla razmeroma malo padavin. V septembru je v 5 deževnih dneh padlo v Ljubljani 49,3 mm dežja, v 11 deževnih dneh oktobra se je izlilo nekaj pod povpreček, 145 mm deževnice. Se bolj suh kakor september je bil listopad, ki je v 6 mokrih dneh navrgel le 48,4 mm padavin. Povprečno pade v treh jesenskih mesecih nad Ljubljano v 39 padavinskih dneh 423 mm deževnice, letos je bilo v 22 dneh le 242,7 mm padavin. V normalnih jesenih se izlije nad Ljubljano, katere površina znaša 65 km², 27 milijard 495 milijonov litrov dežja, množina, ki bi, če bi ne otekla, obtežila ploskev našega mesta s 27.495.000 tonami! Letošnje jesensko nebo je dalo Ljubljancem precej manj, 15 milijard 795 milijonov litrov ali 15 milijonov 795.000 kubičnih metrov dežja.

Jesen se je zdaj prevesila v zimo. Z Miklavževu bele brade so se utrgali kosmiči in v naših, od preštevanih jesenskih zamagljenih dni že utrjenih očeh, se je utrnila radost nove igre v prirodi. Narava je že zgodaj poskrbela za zimsko snanje, prvi sneg je letos ni presenetil. Prijateljem bele zimske opojnosti je Miklavžev sneg prinesel novih pobud, siromašni deci kakor odraslim pa v pogledu darov in skrbni več žalosti nego veselja.

V zvezi s prvim letošnjim snegom naj dopolnimo poznavanje vremenskih prilik v naših zimah še naslednji prispevek iz vrste mlajših klimatologov naše univerze: Vsakega izmed nas zanima, kakšna bo letošnja zima. Smučarji si žele mrzlega, snežnega vremena, drugi spet milerjše zimo. Vremenske prognoze so v tem pogledu še zmerom problematične, čeprav je mehanizem zime že precej dobro pojasnjen.

Mrzla zima utegne nastopiti kot nujna posledica poplave mrzlih zračnih plasti ali pa zaradi vztrajnega toplotnega izžarevanja zemeljske površine. Pri vdoru mrzlega zraka nastopa ob stiku različnih segretyh zračnih slojev, zaradi postopnega ohlajanja zgostevanja vodnih par, posledice so padavine. Poleti dobimo tako dež ali celo točo, pozimi pa sneg. V primeru, da tiči ob takšnem vdoru mrzlega zraka nad severnim Jadranom depresija, padejo pri nas velike množine snega, kakor je to bilo 13. decembra 1933., ko je v enem samem dnevu leglo na zemljo nad 30 cm bele odeje!

Znano je, da utegne biti v ostrih zimah mrzla delna ali celo izključna posledica toplotnega izžarevanja. To se uveljavlja vselej takrat, kadar se v naše kraje prišeli anticiklonska barična tvorba. Ozračje je tedaj mirno, v dolgih in jasnih nočeh je izžarevanje zelo izdatno. V primeru, da v mirnem, jasnem in suhem vremenu leži na zemlji še snežna odeja, se lahko stopnjuje mrzota do nenavadne ostrine. Snežna odeja pospešuje izžarevanje, podnevi pa odbija velik del sončne svetlobe v zrak. Znameniti francoski vremenslovci Angot navaja, da se v Parizu, v mirnih in jasnih nočeh brez snega ohladi ozračje do -3° C, kadar leži sneg pa celo do -16° C! V kotlinah in zaprtih dolinah je učinek nočne izžarevanja še večji. Zato so n. pr. zime po koroških kotlinah enako ostre kakor ob severni skandinavski obali! Mrzota se v takšnih primerih spenja le do neke višine približno 1500 m, višje gori se kopljejo planine v toplem soncu.

Zanimiv primer takšnega toplotnega prevrata je bil v decembru 1879., ko je vladala pri nas najostrejša zima v preteklosti. Povprečna temperatura je bila tedaj v Celovcu ob 7. zjutraj -19,4° C, v višini Obirja, 2044 m, so istočasno izmerili le -5,6° C! Povprečna zračna temperatura je tedaj znašala v Ljubljani -11,6, najhušji mrzota -26,4° C je bil zabeležen 11. decembra 1879!

Najizrazitejši primer zime, ki je nastopila kot posledica vdora mrzlega sibirskega zraka, predstavlja 1. 1929, posebno mesec februar. Povprečna temperatura je znašala tedaj -8,9, mrzota se je stopnjevala do viška dne 3. februarja, ko je zdrknilo živo srebro na -25,6° C. Vdoru mrzlega zraka se je bil tedaj pridružil še učinek postopnega toplotnega izžarevanja zemeljske površine. Omenjena februarska izredna temperatura je bila najnižja, kar jih pozna vremenska opazovalna kronika v tem mesecu od l. 1851 dalje!

Pod kakšnimi pogoji nast pajo pri namile zime? Leta ciklonov in anticiklonov mora biti prilično naslednja: depresija je nad Britanskim otočjem, anticiklon nadvalno nad Malo Azijo. Pri nas veje v tem primeru topli jug, ki donša vlažen sredozemski zrak. Mlilo zimo utegnemo do-

biti tedaj, kadar tiči anticiklon nad Biskajskim zalivom, depresija pa nad Sredozemskim morjem. V slednjem primeru vejejo pri nas zahodni, oziroma severno-zahodni vetrovi iznad Atlantskega oceana. Če je pri tem druga depresija nad Pansko nižino, prihaja k nam zahodni atlantski zrak preko Alp v obliki splošno znanega fena. Padajoč, razmeroma gorak in suh veter dobi te lastnosti šele pri spuščanju preko gor. Ob nastopu fena se oblaki razpuščajo, dobimo toplo, sončno vreme.

Se nekatera pravila za presojanje, kakšna bo bodoča zima. Po vremenskem poteku meseca novembra lahko precej zanesljivo napovedujemo, kakšen bo december. Če se novembra topli vetrovi le malo uveljavljajo in če nasprotno prevladujejo mrzli, pomenja to v večini primerov mrzli december. Posebno je v tem pogledu važen čas med 4. in 6. ter med 12. in 14. novembrom. Kakršno je vreme med prvim in drugim navedenim razdobjem v novembru, takšno je rado v prvi, oziroma drugi polovici decembra. Razlika je le v tem, da je temperatura v decembru povprečno za 6° nižja kakor najnižja povprečna dnevna temperatura, opazovana v

navedenih kritičnih razdobjih novembra.

V primeru, da nastopi pri nas decembra ali januarja toličen mrzota, da znaša jutranja temperatura -5° ali če je mrzota še hušji in če tudi dnevna temperatura ne doseže ničle, potem se smemo nadejati, da bo nastopila doba mraza, ki bo trajala približno 20 dni. Če pa vztraja mrzota nad 25 dni, potem bo skoro gotovo vsa zima nenavadno hladna.

Vremenska kriza v januarju nastopa med 6. in 9. dnem. Tedaj se vreme zelo rado izpremeni v mrz ali odjugo. Če dobimo v navedenem času mrzota, vztraja takšno vreme približno do 26. januarja. Če pa niti okrog 26. januarja ne nastopi jug, je zelo verjetno, da ga tudi do 24. februarja ne bo.

Vremenski preobrat v februarju nastopa okrog 7., posebno še okrog 12. dne v tem mesecu. Ob teh dveh datumih se prav pogosto končuje doba milerja vremena, ki jo zamenja huda zima. Zelo kritični so tudi dnevi med 15. in 17. februarjem, ko se znova vrača južno vreme. Če nam pa ti dnevi ne prinese odjuge, se je ni nadejati poslej do 24. februarja in mesec marec bo v takšnem primeru najhujše mrzel.

V. E.

Tragična smrt bolehnice poštarice

Odpri si je žile in se zažgala

Maribor, 6. decembra

Danes opoldne je prispela v Maribor vest o groznem samomoru 30-letne upravne pošte v Rogoševicah v Prekmurju. Avrelja Safarčičeva, ki je bila znana po vsem Prekmurju in v Slovenskih gorah pa tudi v Mariboru, saj je tu prej službovala. O samomoru je bilo mogoče izvedeti naslednje podrobnosti:

Avrelja Safarčičeva je zaradi naporne službe že ponovno prosila za bolniški dopust, ki ga je letos tudi zares dobila. Šele pred kratkim se je vrnila z dopusta, ki ga je prebila na solnčnem jugu, Safarčičeva pa je bila še venomer rahlega zdravlja in je v zadnjem času mnogo trpela zaradi živčne razvnanosti. Ko se je večeraj zjutraj odpravila v službo, ni pač ničele mislila, da ji bodo živci docela odpovedali. Svoje delo je pričela ob 6.30. Ko pa so okrog 7. ure jele prihajati stranke, so čule iz poštnih uradnih prostorov stokanje. Kmalu za tem so opazili še dim, ki se je pričel valiti iz teh

prostorov. Zato so vdrli vanje. Na tleh je ležala v mlaki krvi Avrelja Safarčičeva. Njena obleka je bila v plamenih. Ogenj se je razširil že na poštni inventar, tako da je nastala nevarnost, da bo pogorelo vse poštno poslopje.

Safarčičeva so takoj odnesli na prsto, opravo v uradnem prostoru pa pričeli gasiti. Komisija je bila takoj poklicana na pošto ter je ugotovila, da si je Safarčičeva z manekirnim škarijem prerežala žile na vratu in rokah, se nato polila s petrolejem in ga zažgala. Nesrečno uradnico so murskosoboški reševalci, ki so bili pozvani na pomoč, nemudoma odpeljali proti Murski Soboti. A še preden je voz pridrvel do bolnišnice, je Safarčičeva podlegla poškodbam. Truplo nesrečne žene so nato odpeljali v murskosoboško mrtvašnico. Danes popoldne je bila Safarčičeva pokopana na tamkajšnjem pokopališču. Njeno bridko usodo obžalujejo vsi, ki so jo poznali.

Pol stoletja kočevskega rudnika

Rudarji so slovesno proslavili zlati jubilej

Kočevje, 6. decembra

V nedeljo, na dan sv. Barbare, zaščitnice rudarjev, so delavci našega rudnika mim običajne slovesnosti praznovali tudi 50-letnico, odkar je TPD prevzela kočevski rudnik in pričela s sistematično eksploatacijo podzemnega bogastva v našem kraju. Ob 9. so se rudarji zbrali pred rudniško čakalnico, nakar so skupno z uradnikom, z zastavo in godbo na čelu, odkorakali k tradicionalni maši v mestno župno cerkev. Rudarji so bili vsi v novih rudarskih krogih, ki so si jih nabavili za jubilej. Med mašo je pel rudniški moški zbor. Ob 11. so rudarji prenesli rudniško zastavo v dvorano hotela »Trste«, kjer se je vršila popoldanska proslava. Otvoril jo je ob 16. rudniški uradnik Peter Nick, ki je v kratkem nagovoru podal zgodovino kočevskega rudnika.

Na mestu sedanjega dnevnega kopa v Kočevju je bila nekoč glažuta, ki je obratovala v letih 1854-86. Glažuta je tedaj sama iz zemlje dobavljala premog za potrebe svojega obrata. V tem času so nekateri posamezniki kopali premog na precej primitiven način. Leta 1872. je okoliš sedanjega rudnika dobil osnovno šolo. Med prvimi učitelji je bil tudi F. Kavtsky, ki še sedaj živi in je splošno priljubljen. V letih 1886-87 je kočevski notar Dr. Burger zainteresiral Landerbanko na Dunaju za kočevski premog. V drugi polovici leta 1887. je banka kupila premoženje od Franca Ranzingerja za 425.000 goldinarjev.

Ze naslednje leto je prišel rudnik v last TPD, ki ga ima še danes. Ko je bila podaljšana železnica od Grosuplje do Kočevja, je bil obstoj premoženja zagotovljen. Država je kupovala premog in revir se je zmerom lepše razvijal. Na višku je bil zlasti v prvih povojnih letih, ko je bilo zaposlenih nad 1000 delavcev. Leta 1924. pa so se pričeli slabi časi za rudnik, tako da mu je nekajkrat že grozila ukinitve. Danes je obstoj rudnika spet trdnjeji in v zadnjem času je bilo sprejetih nekaj novih

delavcev. V splošno zadovoljstvo delavcev, podjetja in krajevnih činiteljev ga vrsto let uspešno vodi inž. Matija Lipužič, ki uživa kot rudarski strokovnjak velik ugled, obenem pa je kot književnik tudi zaslužen kulturni delavec.

G. Nick je v svojem predavanju podal tudi zgodovino in pomen bratovskih skladnic. Govoru je sledila velika ljudska veselica ob številni udeležbi vseh slojev prebivalstva. Navzočni so bili med drugimi sreski načelnik Dr. Brežigar, predsednik mestne občine Lovšin, ravnatelj rudnika inž. Lipužič in zastopniki številnih nacionalnih in stanovskih organizacij. Igrala je delavska godba, med plesi pa je pel rudniški pevski zbor, kot gostje pa še pevci »Orjemas«. Našim rudarjem gre vse priznanje za prireditev, ki je moralno in gmotno dosegla nadvse lep uspeh.

Franc Premrov

Cerknica, 6. decembra

V Martinjaku pri Cerknici je umrl ugledni industrijec g. Franc Premrov. Dosegel je visoko starost 89 let, šteti ga moramo med prve pionirje slovenske lesne veletrgovine. Premrov je bil iz starega, krepkega notranjskega rodu, ki mu je bil poleg trdnega zdravja lasten tudi kremenit značaj, združen s sposobnostjo za trgovino, s podjetnostjo in solidarnostjo. Še mlad je začel trgovati z lesom in je venomer razširjal svoj poslovni krog. Uredil je več žag in njegovi izdelki so kmalu zasloveli na tujih tržiščih.

Seveda je Franc Premrov prebil večino svojega dela in življenja v svobodni prirodi in je bil njen največji ljubitelj. Na svojem lepo urejenem domu pa se je zlasti rad posvečal sadjarstvu in je z dobrim zgledom dal mnogo pobude za današnji razvoj sadjarstva na Notranjskem. Sam je uredil vzoren sadovnjak, iz katerega

Ne kvarimo lica naše vasi!

Za zidanje vseh vrst javnih stavb so po drugih kulturnih državah dani strogi predpisi, da se morata zunanost kakor tudi notranost prilagoditi vsakemu kraju posebej. Ti predpisi imajo svojo polno veljavo posebno glede vasi. Da, nekateri države napravijo vsako leto za lepoto vasi celo tekme. Vodijo jih državna oblastva, udeležuje se jih z veseljem in visokim umevanjem vse prebivalstvo in je ponosno na priznanja in dobljene nagrade. Če je drugod že tako, se moramo zaskrbljeno vprašati, zakaj pri nas te stvari še niso prišle nikamor naprej.

Priznati je treba, da naše izobraženstvo na vasi v tem pogledu mnogo dela in si edalje resneje prizadeva. Ali kaj to pomenja, ko pa so mu prav v najnovejšem času začeli to delo kvariti poklicani, a neizvoljeni arhitekti. Čuta za stavbno mehaniko tem našim gospodom pač ne moremo odrekat, ali manjka jim čut za obliko.

Ves ostali svet je že spoznal potrebo, da se ne sme delati samo z glavo, na podlagi v šoli pridobljenega, temveč da se je treba približati tudi čustvovanju narodne duše in njenim znanjem oblikovnim izrazom. Mi pa smo. Bogu bodi potoženo, še daleč od tega. Leto za letom bomo v listih, da so v tej ali oni vasi dobili novo, prav okusno šolo, sokolski, prosvetni, občinski ali gasilski dom. Pri tem se slavi na debele vsi, ki so o stavbi kakorkoli odločili. Ti, dragi bralec, pa samo pojdi v tisto vas, oglej si tamkajšnje kmečke hiše ter jih pri-

merjaj s hvalisano novo stavbo, pa se boš za glavo prijel in vprašal, v čem tiči njena ličnost in v čem njena posebnost.

Danes veljavni stavbni zakon določa, da mora biti prav vsaka nova stavba, naj si bo zasebna ali javna, tako projektirana in izvedena, da je v skladu s svojo okolico, to je: da ne kazi krajevne slike. Kakor je doljenjska pokrajina idilična, epska, tako je lice Gorenjskega veličastno in ponosito; tudi Kras ima svoje posebnosti. Vse to je izrazila duša našega ljudstva tudi v svojih delih, zlasti stavbah. Posamezni naši inženjerji in arhitekti ter od teh odvisni stavbni mojstri pa tega narodnega čuta nimajo, zato postavljajo v ostrem nasprotju z omenjenim stavbnim zakonom po deželi same betonske škatle, ki stojijo na vasi tako nerodno, kakor če bi privedel slona v čredo ovac.

Vaški domačini teh svojih stavb niso prav nič krivi, krivi so le tisti, ki so jim napravili take nečrte ter jih uradno potrdili. Zastran primera si ogledimo samo ob ljudski šoli, ki sta bili minule tedne odprti v loškem kraju.

Ce se voziš z vlakom skozi Reteče, se ti nimate ustavi oko na široko in plitvo zavzemljeni stehi tamkajšnje ljudske šole. Zazdelo se ti bo, kakor da te je gorenjski vlak zapeljal že kar nekam v Tirole ali Svico. Samo še obtežljivih kamnov pogreša na tej stehi, gotovo so pozabili nanje. Slični stehi strehami je pokvarjena celo že okolica Sv. Janeza na Bohinjskem jezeru, kljub te-

Vl. d. Teokarović & Co.

Selimo se

iz

Gradišča št. 4

v

Wolfova ulica št. 10

novi lokal

Industrija volnenih tkanin

Vl. d. Teokarović & Komp

blago iz prave, izbrane avstralske volne

je zalagal sadjarje z dobrimi cepiči. Kot lovec je bil plemenit gojitelj in varuh divjadi, ki ni dopuščal nobenega mrharstva, zato je užival v pravih lovskih krogih visoko spoštovanje. Svoja skrbna opazovanja v prirodi je stavljal na razpolago ornitološkemu observatoriju v Ljubljani, kateremu je postal stalni dopisnik in sodelavec.

S soprogo go. Faniko, rojeno Lahovo, je vzgojil sina Vladimirja ter hčerke gospe Mimi, Stano in Dano. Ob njegovem mrtvaškem odru žaluje širok krog sorod-

stva, toplo in hvaležno pa se ga spominja tudi velika družba njegovih prijateljev, katerim je bil kot vedno zaveden narodnjak najboljši drug, svetovalec in v potrebi tudi pomočnik. Moža, ki mu je bilo dolgo življenje en sam delaven dan, bodo v četrtek ob 14. spremili iz njegovega doma na pokopališče v Cerknici k večnemu počitku. S svojim delom in vzglednim življenjem si je sam zagotovil najlepši spomenik. Njegovim dragim izrekamo odkritosrčno sožalje!

Dva uboja v brežiškem srezu

Celje, 6. decembra.

V brežiškem srezu se v zadnjih letih zopet množijo uboji in umori. Treba bo učinkovitih mer, da se to zlo, ki zelo škoduje našemu ugledu na zunaj, čimprej zatrt. Pred tričlanskim senatom okrožnega sodišča v Celju sta se danes zopet zagovarjala dva ubijalca iz brežiškega sreza. Prvi je zaklal lastnega brata, drugi pa posestnika, ki mu ni bil nič sioril.

Bratomor v Malem vrhu pri Brežicah

Dne 6. novembra je obiskal 19-letni delavec Anton P. iz Malega vrha pri Globokem v družbi svojega brata Jožeta vinotoč Julijane Agreševu v Malem vrhu. V vinotoču sta se brata sprla in se hotela stepsti. Osali gostje pa so to preprečili in izrinili Antona P. iz vinotoča. Anton je pred vinotočem začel klicati brata na korajžo. Jože se je temu pozivu odzval. Pred vinotočem sta se brata spopadla. Med pretepom je Anton izvelkel nož iz žepa in ga zasadel Jožetu v prsi. Prerezal mu je kožo, mišičevje, osrčnik in aorto. Zaradi velikega izliva krvi v osrčnik in prsno votlino je Jože na mestu izdihnil. Jože je bil vinjen in ni bil oborožen, dočim je bil Anton trezen. Anton je bil obsojen na 4 leta roblje.

Uboj v Spodnji Sušici

Dne 16. oktobra je priredil 24-letni, v Zagrebu zaposleni čevljarški pomočnik Josip Jurač v družbi več Hrvatov izlet v Spodnjo Sušico pri Bizeljskem. Ustavili so se v gostini Šekoranje. Jurač in Milan Zorko sta se pripeljala s kolesoma, ostali pa z vozom. Med 19. in 20. se je družba odpravila proti domu. Jurač in Zorko sta se odpeljala naprej s kolesoma, ostali pa so jima sledili z vozom. Jurač je vozil po levi strani ceste, vstric njega pa Zorko bolj po desni strani. Ko sta bila oddaljena približno 1 km od Šekoranjeve gostil-

ne, jima je prišel nasproti 40-letni posestnik Franc Iljaš iz Zg. Sušice. Jurač je zadel s kolesom v Iljaša. Jurač je padel s kolesa, iz rok pa mu je tudi padla prižgana sveča, s katero si je na kolesu svetil. Iljaš in Jurač sta se sprla. Jurač je izvelkel iz žepa nož in ga zasadel Iljašu v levo stran prsi. Prerezal mu je kožo in mišice, presekal tretje rebro in mu prizadejal globoko rano na pljučih. Iljaš je že četrte ure pozneje izdihnil zaradi izkrvavitve.

Josip Jurač je bil obsojen na 4 leta roblje in na izgubo častnih pravic za dobo 4 let.

Strahovalci Središča in okolice obsojeni

Maribor, 6. decembra.

Pred mariborskim malim kazenskim senatom se je morala zagovarjati dopolne dobro organizirana tatinska in vlomilska družba, ki je letos v maju in juniju strahovala Središče in okolico. Prvotno so se zadovoljevali s tatvinami koles. Pozneje pa so vprizajali pravcate vlomilske pohode. Ob priliki vloma v trgovino Ludovika Kuharica v Središče so odnesli razno manufakturno blago v vrednosti 24.000 din. Obtoženi so 8 vlovom in vlovnih tatvin, s katerimi so škodovali prizadete za preko 35.000 dinarjev.

Mali senat je obsojil v tajni razpravi 23-letnega Stefana Jaga na 2 leti roblje ter na izgubo častnih državljskih pravic za dobo 3 let, 21-letnega Franja S. na leto dni strogega zapora, 27-letnega mehanika Ivana Telana na 8 mesecev strogega zapora ter na 2 letno izgubo častnih pravic, 27-letnega lovskega čuvaja Djura Tratnika na 10 mesecev strogega zapora ter na izgubo častnih pravic za dobo 2 let, 27-letnega posestniškega sina Stefana Novaka na 7 mesecev strogega zapora ter na 2 letno izgubo častnih pravic.

mu, da stoji ta kraj že pod izrečno zaščito stavbnega oddelka naše banske uprave. Človek se z grozo izprašuje, čemu to. Mar so naši takozvani lepotni kraji res le zato tukaj, da jim jemljemo njihovo domačnost, značilnost in privlačnost. Mislim, da takšno početje tujeskega prometa ne bo nikoli pospešilo, tem bolj pa bo škodovalo našemu narodnemu ugledu.

Novo poslopje je bilo skrajno potrebno tudi na daleč raztreseni visoki gorski občini Črnom vrhu.

Tem bolj pa se hočemo pomuditi in pokazati, kako je skaženo zunanje lice te nove stavbe, ki stoji na visokem daleč vidnem Črnom vrhu in moli vrhu tega še v ozračje kar s tremi nadstropji. Storitvi moramo to v imenu preprostega ljudstva, čigar mnenje smo imeli priliko slišati na svoja ušesa.

Bilo je v avgustu, ko sem se neke nedelje pomikal iz Polhovega Gradca po stari poti proti Črnomu vrhu. V družbi treh kmečkih mož, ki so se vračali od maše, sem dospel na točko, kjer se odpre razgled. Tedaj mi prične eden izmed njih razkazovati meni dotlej nepoznani Črni vrh.

S precej malomarno kretnjo mi pokaže najprej na cerkev, ki so jo bili postavili nekako pred 40 leti prav na vrhuncu črnovrških hribov. Postavili jo so daleč od župnišča in gostejegega naselja tja na golo travo, ne da bi ji privoščili za tovaršijšo vsaj nizek grm, če že ne običajno lipo. Zaradi tega je pogled nanjo od silc pust. Nato pa

dvigne kmet roko in pokaže z neko posebno zagrenjenostjo proti stavbi nove ljudske šole, rekoč: »Glejte, nova šola je pa tem tisti pulferturena! Naprej mi o šoli ni več zini, meni pa je bilo tudi dovolj, saj sem spoznal, da je kmetu tisto zidanje tak malo všeč, da mu ne more dati imena hiše.

Da, pulferturena v tri nadstropja! Pusti cerkvi na Črnom vrhu se je pridružila šola bolj puščobna šola. Najhušje pri tem pa je tole. Preti nam nevarnost, da bodo dobile takšne pulferturene tudi še vse ostale naše visoke gorske vasi. Listi so namreč prav minule tedne naglašali, da bo šola na Črnom vrhu »naravnost vzor naših gorskih prosvetnih hramov«.

Spričo tega vprašam: »Glejte, kaj pomeni: Ah! ne čutite, da ljudski šol v pulfurnih ne boste mogli ljudstvu nikoli približati, kakor se spodobi? Kdaj bo že konec tega sistema, ki goji po lepi naši domovini omaloževanje vsega domačnega? Da bi mogel biti takšen pulferturena »domovina« ponosa, o tem še celo ne more biti govora. Ni čudno, da tudi tujci ne morejo dobiti do nas nobenega spoštovanja.

Ko se tu javno izprašujem, se zavedam, da imamo v osebi g. načelnika stavbnega oddelka banske uprave moža, ki se za vse povedano resno zanima, a se zaradi uradne preobličnosti doslej ni mogel udeleževati, da bi se približal svojem plemenitim smotrom. V isti smeri si prizadeva že od l. 1921. društvo »Probruda« v Ljubljani, a njen glas ostaja še vedno neslišen klic iz puščave.

Dr. Jože Ruš